

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 28 серпня 2018 року № 22-3

м. Київ

Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виконання повноважень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України “Про Рахункову палату” розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виконання повноважень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

За результатами розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. У 2016–2017 роках та I кварталі 2018 року на фінансування діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, витрачено 102,5 млн грн коштів державного бюджету, що відповідало бюджетним призначенням.

Нацкомфінпослуг не було повною мірою досягнуто визначеної мети бюджетної програми – забезпечення реалізації державного регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг.

На сьогодні ринок фінансових послуг в Україні перебуває на етапі формування з метою наближення до європейських стандартів. При цьому потребує негайного вирішення велика кількість проблем, зокрема: низька довіра споживачів фінансових послуг, недостатньо розвинута інфраструктура фінансового ринку, окремі випадки несумлінного ставлення фінансових посередників до клієнтів, неналежний законодавчий захист споживачів фінансових послуг та інвесторів тощо. З формуванням ринку фінансових послуг безпосередньо пов’язано і питання удосконалення його регулювання.

2. Правове поле, яке визначає основні підходи до регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг, не відповідає вимогам світових стандартів, є неактуалізованим і суперечливим, що ускладнює створення

єдиного комплексного підходу до регулювання ринку небанківських фінансових послуг.

У сучасних умовах необхідним є опрацювання законодавчих ініціатив з метою посилення інституційної спроможності органу, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

3. Обсяги асигнувань, виділених протягом 2016–2017 років на видатки споживання, забезпечували потребу Нацкомфінпослуг у повному обсязі, однак мета бюджетної програми із забезпечення керівництва та управління у сфері регулювання ринків фінансових послуг повною мірою досягнута не була, оскільки рівень виконання результативних показників становив лише 78 відсотків.

Затверджені у паспортах бюджетної програми 5501010 на 2016–2017 роки результативні показники не дають змоги в повній мірі проаналізувати стан досягнення визначеної мети бюджетної програми, оскільки не охоплюють більшості встановлених законодавством основних напрямів діяльності та завдань Нацкомфінпослуг як державного регулятора ринку небанківських фінансових послуг, а також оцінити ефективність та якість використання виділених бюджетних коштів.

Так, при додатковому отриманні у 2017 році бюджетних асигнувань за напрямом “приведення інформаційної інфраструктури та ресурсів Нацкомфінпослуг у відповідність до вимог щодо захисту інформації та змін у нормативно-правових актах” паспорт бюджетної програми не було доповнено показниками якості, які б характеризували цей напрям використання бюджетних коштів у сумі майже 10 млн гривень.

Внаслідок вирішення трудових спорів понесені Нацкомфінпослуг додаткові витрати бюджетних коштів становлять 166 тис. грн, у тому числі на виплати окремим громадянам України витрачено 104 тис. грн, а судова справа щодо додаткового стягнення з Комісії коштів у сумі 509,2 тис. грн до цього часу знаходиться на розгляді Верховного Суду.

У декількох випадках Нацкомфінпослуг скористалася правом звернутися до суду щодо відшкодування з посадової особи матеріальної шкоди, заподіяної у зв'язку з оплатою працівникові часу вимушеного прогулу.

4. Упродовж періоду, що підлягав аудиту, Нацкомфінпослуг не забезпечено належного ведення та відображення в окремих реєстрах достовірної інформації про фінансові установи.

У Державному реєстрі фінансових установ обліковується значна кількість установ, які фактично не провадять професійну діяльність на цьому ринку та не отримали відповідних ліцензій.

Перебування у Державному реєстрі дає можливість фінансовим установам окремо отримувати ліцензію Національного банку України на переказ коштів і здійснення обмінних операцій, що потребує покращення взаємодії відповідних органів та посилення контролю на ринку небанківських фінансових послуг.

Так, у цьому реєстрі перебувають установи, які отримали 17 ліцензій Національного банку України на здійснення операцій з обміну валюти та переказу коштів, проте не мають жодної ліцензії Нацкомфінпослуг. Нормативне неврегулювання повноважень Комісії з цього питання не дає можливості виключити такі установи із зазначеного Державного реєстру.

Крім того, в реєстрі юридичних осіб, які не є фінансовими компаніями, але мають право надавати окремі фінансові послуги, обліковуються 92 установи, що не отримали ліцензії Нацкомфінпослуг. У реєстрах Нацкомфінпослуг також знаходяться 62 фінансові установи, розташовані в АР Крим, питання діяльності яких досі не врегульовано.

Нацкомфінпослуг не затверджено Положення про порядок та форму ведення Єдиного реєстру бюро кредитних історій, що створює ризики прийняття неефективних управлінських рішень, зважаючи на відсутність додаткової інформації про учасників ринку фінансових послуг.

5. Нацкомфінпослуг відповідно до норм чинного законодавства здійснювала видачу ліцензій на провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) та переоформлення діючих ліцензій шляхом видання відповідних розпоряджень за заявами ліцензіатів.

Так, протягом 2016 року фінансовим установам видано 293 ліцензії, 2017 – 2 181, I кварталу 2018 року – 159.

Збільшення кількості виданих у 2017 році ліцензій пов'язано з прийняттям Кабінетом Міністрів України постанови від 07.12.2016 № 913 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)”, що набула чинності 10.12.2016, якою розширено перелік фінансових послуг, що ліцензуються.

Однак невизначення у Законі України „Про ліцензування видів господарської діяльності”, рішеннях Уряду та Нацкомфінпослуг термінів розробки та затвердження Ліцензійних умов призвело до затягування цього процесу майже на 20 місяців, що вплинуло на функціонування ринку фінансових послуг (зокрема, потенційним учасникам не надавались відповідні ліцензії протягом вказаного періоду).

Існуюча неузгодженість між законами України „Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, „Про страхування” та частиною першою статті 14 Закону України „Про ліцензування видів господарської діяльності” щодо порядку сплати та повноважень із встановлення розміру плати за видачу ліцензій на право провадження господарської діяльності призводить до виникнення ризиків несвоєчасного внесення ліцензіатами такої плати.

Як наслідок, сума несплачених ліцензіатами коштів за видані у 2017 році ліцензії та недоплати за ліцензії на право провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних

паперів) в попередній період становила 10,9 тис. гривень. Тільки під час проведення аудиту Рахункової палати Комісією було вжито відповідних заходів впливу до порушників та укладено Угоду про інформаційне співробітництво з Державною казначейською службою України.

6. Проведена Тендерним комітетом Нацкомфінпослуг у 2017 році переговорна процедура закупівлі послуг ТОВ „Науково-виробниче підприємство „Медирент” на суму 1,5 млн грн не відповідає вимогам статті 35 Закону України „Про публічні закупівлі”.

Обрання переговорної процедури не дало можливості залучити до закупівлі зазначених послуг інших учасників та створити умови для добросовісної конкуренції між ними. Як наслідок, прийняті управлінські рішення не сприяли досягненню економії бюджетних коштів.

7. Нацкомфінпослуг у 2016–2017 роках та I кварталі 2018 року не забезпечено повною мірою виконання функцій здійснення нагляду за наданням фінансових послуг та додержанням законодавства учасниками ринків у цій сфері.

Зокрема, результативність роботи Нацкомфінпослуг із застосування до учасників ринку штрафних санкцій за допущені правопорушення залишається низькою.

За результатами вжитих Нацкомфінпослуг заходів із запобігання і припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг та захисту прав споживачів фінансових послуг до порушників законодавства застосовано 31,4 млн грн штрафних санкцій, з яких ними добровільно сплачено лише 7,5 млн грн (24 відсотки). Стягнення 23,8 млн грн (76 відс.) застосованих штрафних санкцій Нацкомфінпослуг не забезпечено.

Аудитом встановлено, що підрозділами Нацкомфінпослуг, відповідальними за функції правозастосування, примусове стягнення штрафних санкцій забезпечено лише щодо 0,2 відс. суми їх загального нарахування.

Низькі показники фактичної сплати штрафних санкцій пояснюються, насамперед, відсутністю налагодженої взаємодії структурних підрозділів Нацкомфінпослуг, відповідальних за виявлення порушень законодавства на професійному ринку та ведення претензійно-позовної роботи.

8. Нацкомфінпослуг визначено Кабінетом Міністрів України уповноваженим органом, відповідальним за забезпечення участі в Міжнародній асоціації органів страхового нагляду та Міжнародній організації нагляду за пенсійними фондами, проте Комісією не забезпечено участі у діяльності цих міжнародних організацій через недостатність бюджетних коштів на сплату членських внесків, що негативно впливає на міжнародний імідж України.

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виконання повноважень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердити.

2. Інформацію про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виконання повноважень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, надіслати Президентові України та Верховній Раді України.

3. Інформацію у формі рішення Рахункової палати направити Кабінету Міністрів України в порядку інформування та для відповідного реагування. Рекомендувати розглянути питання щодо включення Нацкомфінпослуг до переліку органів державного нагляду (контролю), на які не поширюється дія Закону України від 03.11.2016 № 1728-VIII „Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.

4. Рішення Рахункової палати та Звіт направити Нацкомфінпослуг для усунення виявлених порушень і недоліків та рекомендувати:

- вжити заходів щодо усунення виявлених під час аудиту недоліків і порушень та забезпечити ефективність використання бюджетних коштів;

- привести нормативно-правову базу з питань державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг у відповідність до вимог чинного законодавства;

- при складанні паспорта бюджетної програми на наступні бюджетні періоди забезпечити затвердження результативних показників, які охоплюватимуть встановлені законодавством основні напрями діяльності та завдання Нацкомфінпослуг і повною мірою розкриватимуть стан досягнення визначеної мети бюджетної програми, в тому числі ефективність та якість використання бюджетних коштів на забезпечення державного регулювання ринку фінансових послуг;

- розглянути питання щодо нормативно-правового врегулювання обліку в Державному реєстрі фінансових установ суб'єктів господарювання, які не мають ліцензії Нацкомфінпослуг, але отримали ліцензії Національного банку України і здійснюють відповідні валютні операції; розташовані в АР Крим; фактично не провадять діяльність на ринку фінансових послуг;

- вжити заходів щодо поліпшення претензійно-позовної роботи для примусового стягнення штрафних санкцій за допущені порушення законодавства на ринку фінансових послуг;

- провести службове розслідування щодо правомірності обрання переговорної процедури закупівлі послуг в 2017 році та дотримання вимог статті 35 Закону України “Про публічні закупівлі”, про результати якого в установленому порядку поінформувати Рахункову палату.

5. Звіт та рішення Рахункової палати, а також результати їх розгляду об'єктом контролю оприлюднити на офіційному веб-сайті Рахункової палати з

урахуванням вимог Закону України „Про доступ до публічної інформації”.

6. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Огня Ц. Г.

Голова Рахункової палати

В. В. Пацкан